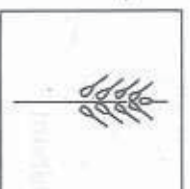


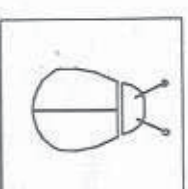
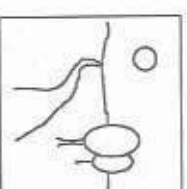
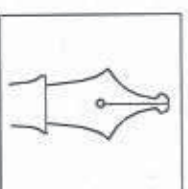
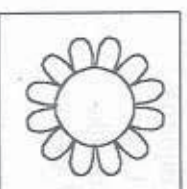
België - Belgique
P.B.
3960 BREE
12/2573



Janssens Jos

Dief Antenstraat 59

3503 Hasselt



maart 1998

dit is nummer 1
van de 26ste
jaargang

verantwoordelijke uitgever:

T. Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3680 Opoeteren

kantoor van afgifte
Bree 01

erica

driemaandelijks contactblad
van de werkgroep
limburgse natuurgidsen v.z.w.

Erica

26ste jaargang nr 1
Lentenummer 1998
van de Werkgroep
Limburgse Natuurgidsen VZW
Lid van Natuurbeschermingsactie
Limburg (NAL)



Voorzitter: Florent Van Brabant
Meerkoetstraat 18
3530 Houthalen
Tel: 089/38 16 24
Secretaris: Jos Janssen
Dijf Antenstraat 59
3500 Hasselt
Tel: 011/27 06 73

CVN-Limburg: Els Bijnens
Limnet-coördinator: Rik Libot
Groene Huis Bokrijk
tel: 011/23 27 66

Tijdschrift Erica
Samenstelling:
Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3680 Opoeteren
Tel: 089/86 43 54

Ledenadministratie :
Cécile Ulenaers
Steenweg op Linde 66
3990 Peer
Tel: 011/79 13 84

Abonnementen:
200 fr te storten op
235-0010248-75
v/d Limburgse Natuurgidsen

Verantwoordelijke uitgever:
Theo Dreesen

Vooraf

Erica in een nieuw kleedje. Het zal even wennen worden zonder de groene omslag die dit contactblad 25 jaar lang omhulde. Men had ons er al vaker aan herinnerd dat die groene kleur, niet alleen duurder, maar ook een heel stuk milieu-onvriendelijker was dan gewoon on-gekleurd papier. Nu we om praktische redenen druktechnisch moesten omschakelen, is dat euvel 'in passant' ook verholpen.

Om diezelfde redenen zijn we voortaan ook gebonden aan strikt 16 bladzijden. De ene keer zullen we moeten *schrapen*, de andere keer misschien moeten *schrapen* om daar-aan te voldoen.

Er werd ook wat aan de layout gesleuteld om het geheel toch een beetje leesvriendelijker te maken.

Inhoudelijk zijn er ook plannen die geleidelijk zullen doorgevoerd worden. En, drierwerf hoera, hiervoor kregen we de steun toegezegd van een kersverse natuurgids met een vlotte pen: Marleen Akkermans bood zich spontaan aan om dit periodiek te helpen volstouwen met alles wat onze werkgroep bezighoudt.

Gewoontegetrouw vind je in dit nummer een overzicht van het uitgebreide aanbod aan vormingscursussen van de eerste jaargang. We dachten dat ieder er wel zijn ga-ding in zou vinden. Nieuw op het programma zijn de cursussen over insecten en natuurreservaten. Onze samenstellers zorgen steeds voor een nieuwe benadering.

Op dit ogenblik zijn er drie verschillende cursussen voor natuurgids lopende in onze provincie. Het gaat telkens om een groep van een 25-tal mensen, wat een ideaal aantal blijkt te zijn om een hechte groep te vormen. Aan alle cursisten wordt veel veel-moed en inzet toegewenst, zodat deze cursus achteraf een zeer prettige ervaring zal blijken te zijn.

Aan U allen: mooie wandelingen en waarnemingen in de natuur. We hopen jullie te zien op een van de vormingscursussen.

Theo

Vormingscursussen 1997

Dat het weer een cursusjaar wordt blijkt uit de kalender die samengeperst werd op de laatste bladzijde van het Erica-katern. Indien de evolutie zo verder gaat zullen we de kalender over twee bladzijden moeten spreiden. Logischerwijze zijn de eerstvolgende maanden het drukst: niet minder dan 15 activiteiten tot einde juni moeten in dit nummer aangekondigd worden.

We raden je ten stelligste aan de vorige kalender van je prikbord te verwijderen en je agenda aan te passen. Links en rechts moesten immers details en data gewijzigd en bijgevoegd worden.

Zowat alle interessepunten komen dit voorjaar aan bod, met voornamelijk de nadruk op alles wat bloeit of rondfladdert. Maar er werd ook gezorgd voor enkele nieuwe items : een studie van typische flora van de zeekust en een introductie in de boeiende insectenwereld. Voor elk wat wils, zorg dus dat je er bij bent.

Cursus XIV: Insecten (Kevers)

Permanente begeleider: René Martens

Studieavond

Kevers

Donderdagavond

26 maart

Groene Huis

Kevers behoren tot de insecten. Op onze planeet vormen zij de diergroep met verreweg het grootste aantal soorten. Tot op heden kent men op onze aarde ongeveer 350.000 keversoorten en worden er nog steeds nieuwe ontdekt. In Midden-Europa werden ongeveer 8.000 soorten ontdekt, waarvan een groot aantal ook in onze lage landen voorkomen. De keverfauna van dit areaal is dermate goed bekend, dat men nog slechts uiterst zelden op het ontdekken van nieuwe soorten kan rekenen. De opmerking: "*dit is een nieuwe, hij staat niet in dit boek*" is dus waarschijnlijk verkeerd en betekent meestal niet meer dan dat men het verkeerde of het te beperkte naslagwerk gebruikt.

Determineren van de afzonderlijke soorten is vaak gemakkelijk, soms echter tijdrovend of zeer moeilijk. Dit is het gevolg van het grote aantal soorten of de vaak sterke overeenkomst in anatomische kenmerken van de kevers.

Excursie

Kevers

Zondag 5 april

9 uur parking

Station Bokrijk

Midden-Europa behoort tot de entomologisch best onderzochte gebieden ter wereld. Reeds meer dan 100 jaar geleden waagde C.G. Calwer zich aan een samenvatting en een eerste naslagwerk: "*Natargeschichte der Käfer Europas*", een boek waarin veel kevers in kleur en voor die tijd zeer goed en nauwkeurig staan afgebeeld. Het huidige standaardwerk is een elfdelig werk van de hand van H. Freude, K.W. Harde en G.H. Lohse, waaraan in 1964 begonnen werd en nu ongeveer voltooid geraakt. Dit werk heeft géén tekeningen in kleur.

Voor ons moet het allemaal niet zo moeilijk: wij hebben Luc Crèvecoeur om ons wegwijs te maken in deze wonderde wereld. Hij zorgt eerst voor een inleiding in het Groene Huis op donderdag 26

maart vanaf 19u30. Vervolgens gaan we in een excursie de praktijk bekijken: op zondag 26 maart, aan de visvijvers van Bokrijk. Samenkomst 9 uur op de parking van het station van Bokrijk. Einde 12u30. Meebrengen: loop; kijker, eventueel gids.

Cursus VI: Geologie

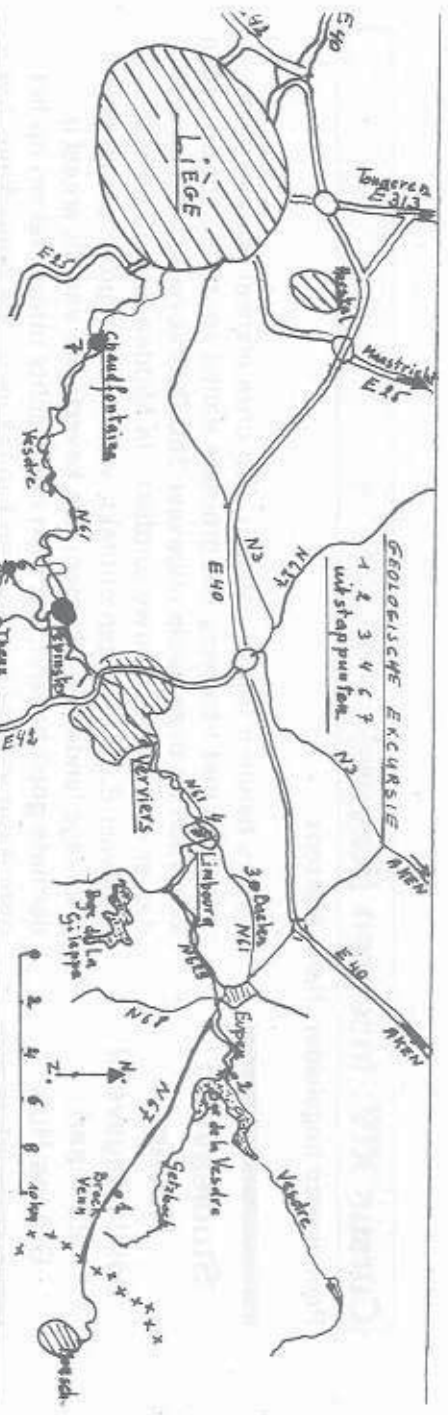
Geologie

zondag 26 april

9 uur

Afrit 32 Eideren

Het gebied dat we dit jaar bezoeken, situeert zich in de zone: Luik - Pepinster - Verviers - Limbourg - Eupen. Geologisch is het gebied van de Vesder vrij complex en gelegen aan de noordrand van het oude Massief van Stavelot. Zowel geologisch als geo-morfologisch zijn er verschillende interessante verschijnselen waar te nemen. Waarschijnlijk zullen we volgende uitstappunten aandoen, de route ligt nog niet helemaal vast.



1. Periglaciaire verschijnselen in het Brackveenn.

In het Brackveenn treft men vele cirkelvormige vijvers (viviers) met een aarden walleetje aan. Deze vroegere vorstheuvels zijn ontstaan in de laatste koude periode na de laatste ijstijd. Hoe deze ringvormige plassen (*palas*'s of *pingo*'s) ontstonden heeft te maken met verschijnselen van vorst en dooi in een gebied met permafrost (altijd bevroren ondergrond), maar ook belangrijk is de aanwezigheid van een dikke laag los materiaal. Het mechanisme van de pingo's zal terplekke uit de doeken gedaan worden.

2. Afdamming van de Vesder in Eupen

We maken er kennis met verschillende gesteenten, hun ouderdom, hun samenstelling, hun vorming en vervorming als gevolg van een rits geologische gebeurtenissen: afzetting, verhar-den, plooiën, breuken, metamorfisme... We zien er Devongesteenten in normaal contact met Cambrium-gesteenten, we mogen ons dus aan een breuk (geologisch gesproken) verwachten. We kunnen er filosoferen over de vergankelijkheid van gebergten, over het economisch nut van het water van de Vesder, van de afdamming en nog veel meer...

3. Het Baelenrif

We verplaatsen ons in een andere tijd aan een strand met een ander klimaat. De omstandighe-den van de afzetting van deze mooie kalkstenen met allerlei nevenverschijnselen zullen hier

haarfijn uitgelegd worden door een veldgeoloog, die de streek van de Vesder zeer goed kent, nl. Roland Dreesen, die ons de hele dag zal laten genieten van zijn zeer vlotte manier van kennis overbrengen.

Ook de vorming van oolitische ijzerafzettingen (denk aan onze excursie naar de Samsonvallei 1995) zal nog eens worden uitgelegd. Mineralisaties (kristallen) plooiën, breuken, het komt allemaal aan bod.

4. Limbourg

Op het prachtige marktplein van deze oude bovenstad, gelegen op een uitstekende heuvel boven de vallei van de Vesder, kunnen we het gebruik van de plaatselijk ontgonnen gesteenten in de architectuur bewonderen. Hopelijk vinden we hier ook gelegenheid om onze boterhammetjes te verwerken.

5. Langs de Vesder vinden we prachtige voorbeelden van rivierwerking met een afgesneden meander als dessert.

6. Het Venster van Theux.

Afhankelijk van de tijd, bezoeken we een uitzichtspunt op een van de meest enigmatische feiten van de Belgische geologische ondergrond: het (pseudo)-Venster van Theux. Je moet ervan gehoord hebben, het best heb je het ook eens gezien, het begrijpen is andere koek. In alle geval is het een mooi voorbeeld van de wisselwerking tussen geologische krachten (tectoniek), de aard van gesteenten (lithologie), de werking van erosie en het reliëf en vegetatie.

7. Het mineraal water van Chaudfontaine is iedereen wel bekend, maar heb je ooit gehoord van de warm waterbronnen in de buurt van Chaudfontaine ?

Op onze excursie kan je je handen warmen en je oren en ogen de kost geven om te horen en te zien, hoe het water zijn lange weg in de aardkorst beëindigt aan een simpele bron.

Dit zijn enkele mogelijke waarnemingen, die je kan meemaken op onze geologische uitstap van 26 april 1998. Roland Dreesen zal ons dit jaar vergezellen, omdat hij in dit gebied opnames en studie heeft gemaakt. We hopen jullie, met veel interesse voor de geologie en met veel vragen en enthousiasme terug te zien.

Samenkomst 8 uur, afit 32 Genoelselderen, parking café Meiklokje.

Frans Keijers

Cursus VIII: Vogels

Permanente begeleider: Rik Libot

Watervogels

Schulensbroek

Zondag 19 april

Kerk Scholen

Een voorjaar zonder vogelstudie kan nu eenmaal niet. Men kan er niet om heen: vooraleer de eerste krokus haar kelk heeft ontvouwd schalt het lied van de grote lijster reeds uit de hoge boomtop, fluit de heggemus vanuit de tuin en zitten de koolmezen al met de kriebels, allemaal luidruchtige lentebodes.

Daarom vind je in deze jaarprogramma's weer twee excursies voor vogelstudie, telkens in een ander biotoop. Bij het einde van de cursus zijn het merendeel van de inheemse vogels voor vele

natuurgidsen nobele onbekenden. De meest frequente soorten die men in eigen omgeving aantreft zijn wel enigszins bekend, maar

Vroege Vogels

De Maten
zondag 3 mei
5 uur

daarbuiten... een groot vraagteken. We trachten daar in deze speciale uitstappen iets aan te verhelpen. Maar ook daarbuiten, in de andere cursussen, moeten de vogels aan bod komen, waar de gelegenheid zich voordoet.

In de **eerste uitstap** zal het voornamelijk gaan over het visueel herkennen van vogels, het observeren van hun gedrag, biotoop en uiterlijk. Hiervoor kozen we de open ruimten en de plassen van het Schulensbroek, rijk aan watervogels en andere broedvogels. **Samenkomst om 9 uur aan de kerk van Schuilen. Einde 12u30.**

In de **tweede uitstap** zal het voornamelijk gaan om het herkennen van de vogelzang. Dit wordt een vroege-morgen-uitstap. Om 5 uur trachten we in de Maten de vroege vogels te verrassen. In de kakofonie van vroege vogelgeluiden moet men trachten het juiste geluid bij de juiste producent te plaatsen.

Samenkomst om 5 uur op de parking van De Maten, Slagmolenstraat te Genk. Einde 8u30.

Gids voor beide uitstappen is Rik Libot. Meebrengen: kijker, vogelgids.

Cursus XII: Voorjaarsbloeiërs

Permanente begeleider: Els Bijmens

Voorjaarsbloeiërs

Eisloobos
zondag 10 mei

In twee uitstappen op twee achtereenvolgende zondagen gaan we kennismaken met de voorjaarsbloeiërs in een parklandschap.

De eerste uitstap voert ons naar het hellingbos van Eisloo, wat de meesten zich wel herinneren uit de cursus natuurgids. Dit bos ontstond uit het oude kasteelpark dat zich uitstrekte tussen Eisloo en Bunde, aan de overkant van de Maas. Een groot deel van dit uitgestrekt bos kon behouden blijven door de steile helling, waardoor het ongeschikt was voor de landbouw.

Wat nu blijft is een schitterend bloemrijk hellingbos, dat men eenmaal moet gezien hebben elk voorjaar.

Samenkomst om 8u30 aan de carpoolparking aan de autostrade-oprit te Houthalen, of om 8u50 op de parking aan de grensovergang te Maasmechelen. Einde 12u30.

Voorjaarsbloeiërs

Aldenbiezen
zondag 17 mei

De tweede uitstap brengt ons naar het kasteelpark van Aldenbiezen. In het bos hier komen enkele opvallende stinseplanten voor. Stins is het Friese woord voor hofstede, waar een reeks planten voorkwam die men enkel op die oude hofsteden vond. Vaak ging het om verwilderde sieplanten. In Aldenbiezen zijn dit o.a. de donkere oelevaarsbek en de voorjaarszonnebloem.

Gids voor Aldenbiezen is Hilde Stulens. **Samenkomst om 9 uur op de Parking van Aldenbiezen. Einde 12u30.**

Cursus V: Orchideeën

Orchideeën

St.-Pietersberg

zondag 31 mei

Kerk Eben

Orchideeën vormen de grootste plantenfamilie die onze aardbodem rijk is. Schattingen van het aantal soorten lopen uiteen van 16.000 tot 20.000 en er worden er ieder jaar nieuwe ontdekt. Het lijkt wel of Moeder Natuur met dit onderdeel van haar scheping zo ingenomen is, dat ze zich hierop uitteefde door de mooiste, kleurrijkste en meest ingenieuze bloemen te creëren die er maar denkbaar zijn. In onze lage landen komen zo'n 30-tal soorten hiervan voor, die niet te vergelijken zijn met de grootbloemige tropische orchideeën.

Heel bijzonder bij deze plantensoort is ook dat ze, geologisch gesproken, nog niet lang geleden op onze aardbodem zijn verschenen. De oudste bedektzadigen, waartoe de orchideeën behoren, ontstonden reeds 140-120 miljoen jaren geleden.

Orchideeën zijn er slechts sinds ongeveer twee miljoen jaar, en daarmee zal het wel samenhangen dat ze nog volop in ontwikkeling zijn en dat een bepaalde soort vele verschijningsvormen heeft. Er ontstaan nog steeds nieuwe soorten, de schepping staat niet stil.

Orchideeën zijn zeldzaam. Voor een voldoende aanbod van soorten moet men de kalkhellingen opzoeken. De St.-Pietersberg is er zo een, en geniet een internationale faam, niet alleen voor zijn orchideeën, maar ook voor zijn soortenrijkdom aan andere bloeiende planten.

Eénmaal per jaar moet een mens zich eens onderdompelen in een overdaad aan bloemen. Dit is zo een dag. Onze gids is Hugo Vanderlinden, die als geen ander kennis uit zijn baardige kop tovert.

Samenkomst: 9 uur aan de Kerk van Eben-Emael, ten zuiden van Kanne. Meebrengen: pick-nick, laarzen, plantengids, loep.

Einde rond 17 uur.

Cursus I: Planten aan de kust

Permanente begeleider: Hugo Vanderlinden

Een weekendje aan zee met Hugo en Bert van vrijdag 5 tot zondag 7 juni !

Maar ik vrees dat dit vijgen na pasen zijn: volgens de laatste informatie moest men zich aangegeven hebben vóór 1 maart. Dus als deze Erica in je bus valt is het reeds rijkelijk laat.

Misschien dat er voor telaarcomers iets te regelen valt met Hugo of Bert ???



Cursus IV: Grasland

Permanente begeleiders : Leo Thomassen en Paul Hubert

Grasland

Schulensbroek

zondag 14 juni

9 uur

Kerk Scholen

Het biotoop dat in deze cursus van nabij wordt bekeken is een half-natuurlijk biotoop of een cultuurlandschap, waar de invloed van de mens nadrukkelijk aanwezig is. Natuurlijke graslanden komen enkel voor in de uiterwaarden van de grote rivieren. De overige graslanden zijn alleen in stand te houden door begrazen of te maaien. De soortenrijkdom wordt bepaald door de bemesting, de samenstelling van de grond en het aantal graas- of maaibeurten.

Grassen determineren is op het eerst gezicht minder gemakkelijk dan een bloem op naam brengen. Maar dit is maar schijn. Wie de techniek kent, zal vlg de 15 meest voorkomende soorten kennen.

In deze cursus komen twee verschillende soorten graslanden aan bod. De eerste uitstap brengt ons naar de vochtige hooilanden van het Demerbekken: het Schulens Broek, al jaren de 'place to be' om een groot aantal grassoorten te leren kennen.

De tweede uitstap gaat naar het reservaat "De Maten" in Genk, een droog Kempens landschap met vijvers en vennen, goed voor een reeks eigen grassoorten.

Beide uitstappen gaan van 9u tot 12u30. De gids voor beide uitstappen is Leo Thomassen.

Meebrengen: laarzen, loep, kopspeld, notaboekje en plantengids.

Cursus IX: Natuurreservaten

Begeleiders: Hugo Vanderlinden en Guido Pirotte

Reservaat

Overbroek

zondag 24 mei

Kerk Gelinden

Deze cursus staat voor de eerste maal op het programma. De bedoeling is dat we een dwarsdoorsnede krijgen van de reservaten in Limburg.

Alle aspecten in de reservaten worden van nabij bekeken: landschap, geologie, beheer, flora en fauna. "Alles hangt samen" is hier meer dan elders van toepassing.

We bezoeken 3 reservaten, met ieder een typisch karakter: **Het Overbroek** te Gelinden, een Haspengouws reservaat, **de Zwarte Beek** te Lummen, een beekvallei, en **De Teut** te Zonhoven, een heiderreservaat. De uitstap duurt telkens van 9u tot 12u30.

Samenkomst:

Overbroek: Kerk van Gelinden. Gids: Roger Haubrechts.

Zwarte Beek: Kerk van Meldert. Gids: Rik Vandegraesen
De Teut. Holsteenhoeve Zonhoven. Gids: Guido Pirotte.

Cursus Natuurgids 1998

Op dit ogenblik zijn er zoals bekend 3 cursussen lopende op de verschillende plaatsen. Op alle drie de plaatsen zijn er zo'n 25 cursisten regelmatig aanwezig. De cursus in het noorden, (Neerpelt), en deze in het zuiden (Nieuwenhoven/Zammelen) zijn ruim halfweg en hebben voornamelijk nog excursies op het programma staan. Zeer vermeldenswaardig is dat er in Neerpelt tot nu toe niemand, en in Zammelen één cursist het heeft laten afweten. Van een succes gesproken!

Men heeft ons dringend gevraagd een overzicht te geven van de verschillende lessen in de komende maanden, om vroegere natuurgidsen de kans te geven om bepaalde lessen of uitstappen bij te wonen. Zoals bekend is men op de cursus nog steeds welkom.

Programma Neerpelt:

Za 4 apr	Excursie voorjaarsbloeiërs Elsloo
Za 18 apr	Excursie vogelzang
Za 25 apr	Excursie : heide en vijvers
Ma 27 apr	Les: inleiding tot de dierenwereld: vogels
Ma 4 mei	Les: Bos, heide en parklandschap
Za 16 mei	Excursie: determineren van planten in praktijk, deel 2
Za 13 jun	Excursie: De Voerstreek en de zinkflora
Ma 15 jun	Les: Taken en engagement van de natuurgids
Za 27 jun	Excursie: De hoge Venen en Schwalmdal, kaartlezen en kompaslopen

Programma Zammelen:

Za 4 apr	Excursie voorjaarsbloeiërs Elsloo
Za 18 apr	Excursie : determineren van planten in praktijk, deel 1
Za 25 apr	Excursie vogelzang
Do 30 apr	Les: Inleiding tot de ecologie
Za 9 mei	Excursie: kleine landschapselementen
Za 16 mei	Excursie : determineren van planten in praktijk, deel 2
Za 13 jun	Excursie: De Voerstreek en de zinkflora
Do 18 jun	Les: Taken en engagement van de natuurgids
Za 27 jun	Excursie: De hoge Venen en Schwalmdal, kaartlezen en kompaslopen

Programma Bokrijk

Za 28 maa	Les: Landschapskunde
Za 4 apr	Excursie: geologie in Limburg
Za 18 apr	Excursie voorjaarsbloeiërs Elsloo
Za 25 apr	Excursie vogelzang
Za 2 mei	Excursie : determineren van planten in praktijk, deel 1
Za 9 mei	Excursie beekdal
Za 16 mei	Les: ecologie
Za 23 mei	Les: biotopen: bos heide en park
Za 30 mei	Excursie : determineren van planten in praktijk, deel 2
Za 6 jun	Excursie: Bos in de Kempen
Za 13 jun	Excursie: De Voerstreek en de zinkflora
Za 20 jun	Les: Milieuwetgeving
Za 27 jun	Excursie: De hoge Venen en Schwalmdal, kaartlezen en kompaslopen



Achteraf bekeken

Jaarvergadering Kessenich 10 januari 1998

Zaterdag 10 januari 1998 was voor de Limburgse de grote dag van hun jaarlijkse bijeenkomst. Dit jaar werd de parochiezaal van Kessenich uitgekozen als plaats voor het rendez-vous. Alhoewel dit oord eerder ver weg ligt voor de meesten onder ons, daagden nog meer mensen op dan andere jaren: bijna 70. Dat zal zeker te maken hebben gehad met het mooie weer.

Om 10.25 u opende voorzitter Florent Van Brabant de samenkomst. Hij gaf een overzicht van de activiteiten van het voorbije jaar, dat erg druk was. Het werd een jaar van vernieuwing en professionalisering. Inderdaad zijn er twee krachten, nl. Els Bijmens en Rik Libot in dienst gekomen, met standplaats in het Groene Huis te Bokrijk. De eerste is een educatieve kracht van het C.V.N.; de andere werkt in 't kader van de provincie. Aldus is in het afgelopen jaar het belangrijke project LIMNET kunnen uitgebouwd worden. Over dit laatste is in september een geslaagde info-avond gegeven voor de verenigingen. Op dit moment zijn zo'n 1100 mensen "opgeslagen" in de computer, op wie eventueel een beroep kan gedaan worden om te gidsen e.d. Zo beschikken we over uitgebreide gegevens betreffende N.M.E in onze provincie. Dank zij onze professionele krachten is het cursusaanbod behoorlijk uitgebreid. Er zijn in oktober 2 nieuwe cursussen natuurgids gestart: één in Neerpelt voor Noord-Limburg en één in Zammelven voor Zuid-Limburg. De respons verraste ieder: op beide plaatsen ruim 25 kandidaten. Hopelijk zullen de twee cursussen die in februari weer van start gaan er niet onder lijden. Overigens zal de uitbreiding gehandhaafd worden: voor volgend najaar mikt men inderdaad op cursussen in het westen en het oosten van de provincie.

Ook aan onze wandelkalender wordt door genoemde mensen gewerkt. De vorige (voor het tweede halfjaar 1997) was een succes. De 2000 exemplaren die verspreid werden brachten opvallend meer wandelaars op de been. Voor het volgende halfjaar staat weer een kalender op stapel. Naast de 300 wandelingen zal er plaats ingeruimd worden voor nog andere NME-gegevens.

Florent legde er verder de nadruk op dat nieuwe gidsen begeleiding nodig hebben om geïntegreerd te geraken in de natuurverenigingen, de natuurcentra e.a. Velen van hen zijn inderdaad buitenstaanders. Verder is de voorzitter een grote voorstander van het openstellen van de natuurgebieden voor het publiek. Hiervoor zijn uiteraard veel gidsen nodig. Een en ander heeft hij afgesproken met de verenigingen op de info-avond van september 11.

Hugo Vanderlinden verschaftte vervolgens concrete gegevens over de cursussen. (Intussen kon hij de net binnengekomen nationale voorzitter van het CVN, Guido Van Steenberghe welkom heten.) Er werden onlangs 27 gidsen 'gediplomeerd'. De nieuwe cursussen zullen in afspraak met het CVN slechts 30 i.p.v. 37 activiteiten tellen, dit om in overeenstemming te komen met andere provincies. In Limburg kan deze relatieve vermindering van de vorming gecompenseerd worden door andere cursussen. Er bestaan ook cursussen 'Natuurinzicht', die logisch een uitgebreide cursus voor natuurgidsen voorafgaan. Verder is er een uitgebreid gamma initiatieven voor de bijscholing van gidsen voorzien. Hugo dankte nog de schare lesgevers voor hun inzet.

Leo Thomassen had het dan over de vormingsactiviteiten die hij in schema gebracht heeft. Het is een indrukwekkende reeks die steeds op de achterbladzijde van Erica te vinden is. Naast de meerdaagsen aan zee

(planten aan de kust) en in de Argonne (zomerbloei's) worden er activiteiten geprogrammeerd inzake paddestoelen, plantendeterminatie, grassen, orchideeën, geologie, spinnen, vogels mossen, insecten en nog andere. Houd dit in 't oog !

De financiële kant van de VZW werd belicht door Cyriel Ijsbroux, die zich hier jaar in jaar uit voor inzet. Hij had het over organisatiekosten (o.a. de aanschaf van een computer) en diverse onkosten voor vormingsactiviteiten en voor het tijdschrift Erica. Inzake inkomsten zijn we erg afhankelijk van de overheid. Op dit moment wachten we met ongeduld op de 'tweede schijf' die de provincie ons beloofd heeft. In-tussen is het behelpen met de reserves.

De hoofdmoot van de voormiddag werd ons gebracht door Frans Verstraeten die de educatie in de Maasvallei tot ieders voldoening bijzonder klaar wist voor te stellen.

Eerst de Maas zelf. Het is een regenrivier en een grindrivier die 945 km lang is. Het peil kan tot 5 meter variëren met af en toe flinke overstromingen. Normaal is dit geen probleem, ware het niet dat de overheid heeft toegestaan om in de winterbedding te bouwen.

De vallei heeft een zeer specifieke flora en fauna.. Zeer opvallend zijn de ontgrindingen die vooral sinds 1965 letterlijk grote afmetingen hebben aangenomen. Bepaalde plassen zijn enorm diep. Deze geweldige werken bieden ook gunstige kansen aan de natuur. Aan Nederlandse zijde is er het "Grensmaasproject", een ondiepe grindafgraving waar men de natuur later zijn gang laat gaan. Aan Belgische kant zijn er door een verschillende aanpak ook mogelijkheden. Door afzettingen in de diepe grindgaten en door afschuining van de kanten kunnen zeer waardevolle nieuwe biotopen ontstaan. Waar de ontgrinding vroeger bestreden werd vanuit de natuurbeweging, kan zij nu evolueren tot een bondgenoot.

Anderen projecten zijn: de inrichting van de oude meanders in functie van de natuur, (de Maas heeft zich in de loop van de millennia af en toe verplaatst !) en weerderverlaging waardoor inundaties ontstaan die dan weer vogels e.d. aantrekken. Samenvattend inzake doelstellingen is het volgende te zeggen. Men wil de Grensmaas meer plaats bieden, zodat er

minder overstromingen zullen komen. Tevens dient het beheer een spontane natuurontwikkeling toe te laten, aangevuld met de inschakeling van grazende dieren als paarden, koeien, edelherten en mogelijk nog andere diersoorten. Het derde facet is de educatie: wandelaars kunnen vrij in 't gebied rondlopen. Voor de plassen zijn er wel beperkingen bij inzake motorbootjes. Tenslotte dienen er gidsen ter beschikking te staan om het publiek nader in te wijden en eventueel in goede banen te leiden. Als afronding van deze doelstellingen kan gezegd worden dat men beoogt de gebieden aan elkaar te koppelen.

Frans heeft zijn uiteenzetting boeiend afgesloten met een hele reeks dia's over de natuur in deze gebieden. Zo leerden we dat er allerlei zeldzame soorten voorkomen. Inzake planten zijn bijv. knolsteenbreek, ruige weegbree (kalk !) en 2 soorten sleutelbloemen te



vermelden. Er huizen 3 soorten amfibieën en ook de groene kikker. Dat de Maasvallei van jaar tot jaar meer te beiden heeft, wordt bewezen door de toename van het aantal en de diversiteit van watervogels. Vooral in de winter is hier veel te beleven. Er zijn dan bijv enorme aantallen aalscholvers; verder diverse soorten ganzen en eenden. Men vindt er regelmatig "gekke" soorten tussen, dikwijls ontsnapte exemplaren. Ook is de Maasvallei interessant voor insecten, vlinders (groot geaderd witje, de koninginnepage). Ook nog allerlei soorten sprinkhanen, spinnen en libellen. Tot daar het ernstig gedeelte van de voor-middag. Bedankt Frans voor al dat moois !

Inhoudelijk waren de 2 voorbije uren wellicht de belangrijkste. Na de middag hadden we een wandeling van wel 3 uur om in een lekker zonnetje van de natuur in het Vijverbroek te genieten. Tussendoor konden we ook even wat geschiedenis opsteken in het oude dorp van Kessenich en over het zeer nabij gelegen Thorn.

Voor en na deze buitenactiviteit waren er twee heerlijke binnenactiviteiten, nl. telkens een maaltijd die volgens de jaarlijkse gewoonte aangeboden werd. Een ijverig team van bereidwillige helpers zorgde ervoor dat niemand honger leed. Vooral de kaas met wijn op 't einde viel in de smaak. Wellicht komen volgend jaar nog meer mensen opdagen !

Jos Janssens



Planten in de winter

15 februari was de openingsdag van onze vormingsactiviteiten dit jaar. Een winters Maas-landschap zou het toneel moeten zijn van onze eerste vormingsactiviteit. De weergoden beschikten anders: het werd een prille voorjaarsdag. Marleen was daar en zag dat het goed was.

De zon komt oranje op in een lichte nevelsluier als de eerste deelnemers voor de vorming Planten in de Winter zich verzamelen op het kerkplein van Neerharen. De eerste samenkomst na de winter begint dan ook met een hartelijke begroeting na een lange donkere winter. Bovendien is het weer ons vandaag goed gezind, zodat het al een vroege lenteday lijkt.

Armand Janssen stelt het wandelgebied van vandaag voor. De Hochter Bampd is een vochtig gebied met Maasruiterwaarden, oobossen en een oude, verlaten grindput die door een grote populatie reigers en aalscholvers en allerlei eenden ingenomen wordt. Het is dan ook een mooie plaats om in de winter de watervogels te bestuderen. Het gebied wordt op natuurlijke wijze begraaft door Konixpaarden en Gallowayrunderen waartussen wij ongestoord kunnen wandelen.

De groep wandelaars bestaat uit een achttiental gidsen en toekomstige gidsen en er zijn enkele specialisten bij, zo is er een mossenman die ons attent maakt op de mostapijen in verschillende tinten groen, groenbuijn, grijsgroen en onze aandacht weet te wekken voor het puntmos, het dikkopmos, het purpersteeltje, het muisjesmos en nog zoveel soorten meer. Ondertussen is een iemand anders al weer bezig onze aandacht te trekken voor de watervogels, maar steeds weer is het Armand die de groep opnieuw bijeenkrijgt met zijn aangename, rustige uitleg over het natuurgebied zelf, over het beheer ervan, over de Grensmaas of over de typische Maasvegetatie.

Alhoewel het nog winter is, zien we de eerste bladrozetten van de grote kaardebol en van de moesdistel en hier en daar al een ontluikende vlierstruik.

Net op het moment als we weer met onze kijkers de horizon afsporen naar een ontdekking, ziet iemand een buizerd hangen, gevangen in de prikkeldraad van een weiland op Nederlands grondgebied. Het dier blijft nog niet dood en gelukkig heeft iemand een GSM op zak zodat het Natuurhulpcentrum van Oplabbeek kan opgeroepen worden. Wij kennen het professionalisme van het hulpcentrum en wandelen voort. Als het Natuurhulpcentrum een half uur later langs komt en door een van ons de juiste plaats aangewezen krijgt, is de vogel reeds verdwenen: heeft een Nederlandse wandelaar hem bevrijd of is de vogel letterlijk gaan vliegen? Wij stellen ons onwillekeurig de vraag: "Hoe zou het met hem zijn"?

Met een lekker zonnetje in de rug wandelen wij tussen het kanaal en de grindput terug richting vertrekpunt, waarbij Armand ons het Kasteel van Hocht aanwijst en van de gelegenheid gebruik maakt om de Maaskastelen en hun parken aan te bevelen voor een familiewandeling. Tegen twaalfen zijn wij allemaal gewonnen voor de charme van de Maasstreek en maken bij het afscheid al een nieuwe afspraak voor 15 maart aan de Wissel in Stokkem.

M.Ak

Naturgidsen 1997

Uiteindelijk waren er 27 dapperen overgebleven bij het einde van de cursus '97. Misschien niet dat grote aantal, dat men bij het begin van de cursus in februari mocht verhopen, maar de kwaliteit was er dit jaar zeker. Op de wandeling van de jaarvergadering deed een groepje van hen, klaargestoomd door Rik, een zeer geslaagd debuut in een voor hen vreemde omgeving. Mooi was dat.

Maar die zaterdag in december stonden ze samen met hun geslaagde collega's nerveus te wachten in de bovensaal van het kasteel te Bokrijk. Het was eindelijk zover: ze waren waardig bevonden om de groep Limburgse naturgidsen te komen versterken. Maar voor het zover was moesten ze de gewone plichtplegingen van zo'n eindzitting ondergaan. Een ganse rits sprekers nam achtereenvolgens plaats achter de lessenaar en sprak zinvolle en lovende woorden die nu een maal bij zulke gelegenheden horen. Iedereen dankte iedereen en wenste iedereen veel succes toe. Kwam daarbij nog een ganse lading goedbedoelde raadgevingen en waarschuwingen zodat onze laureaten wat bedusd aan het uitieme deel konden beginnen. Een na een schoven ze voor bij de notabelen om het begeerde diploma in ontvangst te nemen. Onze deputé Frieda doet na jaren oefening met de nodige flair, moeten we zeggen.

De lijst met geslaagde volgt hieronder. Het is toch misschien goed de oproep van zowat elke spreker op deze laatste zitting even in herinnering te brengen bij de diverse milieuverenigingen van onze provincie: tracht de neofieten op te vangen in julië werking, als dit nog niet gebeurd is. Adres en telefoonnummer vind je in de lijst.

97/01	Akkermans Marleen	Wimesmeersstraat 23/1	3600	Genk	089/380667
97/02	Boelen Gerard	Roelweg 1	3740	Bilzen	089/411679
97/03	Bosmans Rik	Weertweg 125	3950	Bochnat	089/464114
97/04	Broekmans Michel	Weg op Bree 28	3670	Meeuwen	011/793964
97/05	Caelen Gust	Nieuwstraat 21	3971	Leopoldsburg	011/401986
97/06	Counmans Hans	Bovelingenstraat 204	3870	Heers	011/486182
97/07	Creemers Frans	Haagweg 15	3670	Neerglabbeek	089/856789
97/08	Croes Martine	Klinkstraat 30	3570	Alken	011/314474
97/09	Croes Benny	Bloemenstraat 31/6	3830	Wellen	012/745423
97/10	Cuyper Pierre	Parasbemdstraat 15	3600	Genk	089/361108
97/11	Dietvorst Maria	Jagerstraat 14	3590	Diepenbeek	011/323272
97/12	Driesmans Hilde	Bovelingenstraat 204	3870	Heers	011/486182
97/13	Hoebrechts Tom	Stevortweg 11	3540	Herk de Stad	013/552242
97/14	Huis Flor	Ladderstraat 44	3620	Lanaken	089/717714
97/15	Ketelslegers Kris	St.-Martinusplein 9/61	3600	Genk	089/351814
97/16	Lemmens Gustaaf	Bosstraat 140	3582	Beringen	011/434419
97/17	Leppens Paul	Meiledstraat 6A	3500	Hasselt	011/273070
97/18	Lipkens Willem	Tienderstraat 31	3670	Neerglabbeek Meeuwen	089/855494
97/19	Put Fons	Hamontweg 219	3950	Bocholt	011/446401
97/20	Renguet Alda	Wezerenstraat 397	3401	Landen	011/885135
97/21	Rombouts Marita	Boonkensstraat 63	3500	Hasselt	011/231399
97/22	Simons Frank	Wezerenstraat 397	3401	Landen	011/885135
97/23	Van Gils Jo	Houwijkerstraat 48	3540	Herk de Stad	013/551690
97/24	Vandebon Alex	Manestraat 49	3540	Herk de Stad	013/552718
97/25	Vandebon Ivo	Wijerkensweg 4	3540	Herk de Stad	013/552186
97/26	Vannijen Goedele	Burg Bollenstraat 5/4	3500	Hasselt	011/235755
97/27	Vonckx Jacky	Wombeekreef 13	3500	Hasselt	011/270456

Dendrologie

Binnen de plantenwerkgroep van Likona is er nu ook een studiegroep Dendrologie. Doel is het bestuderen van bomen en struiken in hun diverse vormen en aspecten, voornamelijk in bossen en parken.

De eerste activiteit vindt plaats op zondag 3 mei 1998 in Linnien, met samenkomst op het gemeenteplein om 8u45. We bekijken de belangrijkste van de meer dan 80 soorten bomen en struiken in het kasteelpark 'Het Hamel' (zba).

Achteraaf bezoeken we een plaatselijke latzerne om wat na te kaarten en om voorruit te bekijken. Voor nadere inlichtingen -- bel Christophe Vanderlinden op het nummer 0477 316547.

Nationale Natuurbeschermingsdag 1998

De 45ste Nationale Natuurbeschermingsdag van het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming gaat dit jaar door te Viroinval, in het natuurpark Viroin - Hermeton, bij ons nog bekend van de geologische uitstap van 2 jaar geleden. Het thema van de dag is: "Grensoverschrijdende en intergemeestelijke samenwerking inzake beheer van de natuur en de landschappen." Dit is een hele mondvol, waarover in de voormiddag een colloquium wordt gehouden. In de namiddag is er de keuze uit 3 excursies in het Natuurpark.

Mogen we u vragen om deze dag vrij te houden. In het juni-nummer komen we uitgebreid op deze manifestatie terug.



Jonge Leeuwen

Het is me nog niet overkomen al die jaren dat ik in de natuurgidserij zit. Maar op de redactie belanden spontaan twee verslagen van stagewandelingen van twee versbakken natuurgidsen. Ze waren nog zo vol van deze unieke gebeurtenis dat ze hun enthousiasme ergens kwijt wilden. Op zo'n momenten ben ik een gewillig slachtoffer en smelt ik en ruim ik plaats in dit tijdschrift, ongeacht de maximum 16 bladzijden.

Receptie voor de deelnemers Openmonumentendag 1997

Wat voorafging: Ergens in het begin van de maand september belt Rik Libot met de rechtstreekse vraag of ik op de voormalige mijnterril van Winterslag ter gelegenheid van de Openmonumentendag op 14 september, samen met enkele andere natuurgidsen de groepen bezoekers veilig naar boven wil gidsen met hier en daar een woordje uitleg over fauna, flora en landschap. Op dat moment slaat mijn hart tilt want mijn cursistenkennis laat dit nu nog niet toe, maar Rik dringt aan en ik zeg ja. Mits enkele dagen studie moet het me lukken. Na een theoretische voorbereiding met een stapel lectuur van Rik en een praktische training op de terril slaagt de dag wonderwel. Temeer daar op de kale terril weinig begroeiing te zien is en iedereen oog heeft voor het Limburgs landschap dat letterlijk aan de voeten ligt. Het weer is fantastisch en het publiek stelt geen ... of zeer primitieve vragen. Kortom, voor ondergetekende wordt het een geslaagde dag met twee geleide wandelingen.

Nu enkele weken later worden de vrijwilligers van die dag verwelkomd in het Cultureel Centrum van Genk voor een dankreceptie. Met een drankje in de hand, luisteren wij naar de burgemeester die de vrijwilligers, met op kop de natuurgidsen dankt voor het in goede banen leiden van de duizenden bezoekers. Hij stipte ook de biotopische waarde van de mijnteril als naturelement aan. Verder ging zijn dankwoord naar o.a. de ex-mijnwerkers, VVV, KWB, mijnwerkerszangkoor, brandweer, politie enz. Maar ook de gemeentelijke medewerkers die erin geslaagd zijn om alle vrijwilligers te harmonieren tot één geheel. Tenslotte denkt de burgemeester eraan om de Winterslagse mijnteril ecologisch, toeristisch uit te baten en enkel zachte recreatie toe te laten: wandelaars, een pendeldienst voor gehandicapten, enz. maar liever geen mountainbikers. Dit wordt beslist een extra natuur-attractie in Genk.

Dit is een goed vooruitzicht, want de natuur begint na het opnieuw uitwassen en hermoduleren van de Winterslagteril al stilaan zijn zegje te krijgen. De berm- en ruigtekruiden schieten hier en daar al weelderig op en op andere plaatsen worden zaden in een kiemgel tegen de hellingen gespoten en wordt de zwarte berg omgetoverd in groen. En dan even te bedenken dat wat zich voor deze natuurgidscursus als een vuurdoop aanbod, geïndigd is in een zeer positieve ervaring. Op mij mogen de natuurvrienden nog vaker rekenen.

M.Ak.

Onze stagewandeling in Veldhoven (Bochoit)

Samen met collega Fons Put mocht ondergetekende de paddenstoelenwandeling leiden. Het zou het uur van de waarheid worden, van wat we aan natuurkennis hadden opgestoken in de cursus natuurgids in Bokrijk. Alleszins kregen we de zi(j)egen mee van moeder natuur, toen even voor het vertrek een fikse regenbui neerplensde. Toch werd het nog goed wandelweer, die tweede zondag van oktober. Dat dacht ook de grote schare wandelaars (54) die kwamen opdagen aan het klooster van de Trappistinen in de Vosheuvelstraat.

Hier zouden we onze "eerste stappen" zetten en op onze tellen moeten passen, want een anonieme waarnemer zou behoefteloos volgen, niet om ons te helpen als we zouden "vallen", neen hij zou stiekem meeluisteren en ons achteraf beoordelen als we van het "rechte pad" zouden afdwalen.

Na het welkomswoord verdeelden we de mensen in twee groepen en stapten via de brde lindendreef naar een loof- en sparrenbosje. In het gemngd loofbos hielden we een stilte-stop, om eens echt te luisteren van, wat hoor ik nu ? De stilte ? Het ruisen van de bladeren ? Verkeerslawai ? Of voel je de rust als je door het bos wandelt ? Wat zie ik ? Wat proef ik ? Wat snuif ik ? Laat je zintuigen eens goed op je inwerken. Profiteer van de zuurstofrijke lucht, haal eens meerdere keren diep adem tot in het onderste putje van je longen (in door de neus, uit door de mond), je voelt je bloed door je aders stromen.

Enkele van onze gevlengelde juweeltjes vonden het niet slecht in het bos. Aan hun onderling contactgeluid herkennen we de kuifmees, de boomkruiper, de matkopmees, de koolmees, het roodborstje en ergens ver weg de grote bonte specht. Aan paddenstoelen geen gebrek ondanks de droogte van augustus en september. We konden de volgende zwammen op naam brengen: weidekringzwam, berkenzwam, hertenzwam, braakrussula, bundelmycena, vliegenschwam (beter bekend als kabouterstoeltje rood met witte stippen) en de geweijszwammetjes, die 's nachts een zwak licht uitsralen. We verlaten het bos met de koningsvaren, het dubbelloof en de exotische bomen in het park via de eikendreef, met op de wortels meerdere eikenhaaszwammen.

Aan het eindpunt van onze wandeltocht blijven we nog even napraten. Algauw komt de anonieme waarnemer ons een schouderklopje geven, hij was tevreden, we hadden onze kennis goed overgebracht. Groot was onze opluchting. We dankten de wandelaars voor hun komst en hoopten bij een volgende keer hen, en ook u, beste lezer weer te mogen ontmoeten. Het applaus dat volgde namen we graag in ontvangst en we voelden ons, Fons en ikzelf, opeens geen groentjes meer.

Rik Bosmans

Vormingscursussen

Georganiseerd door de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen en Likona

8/03/98

Onderwerp	Datum 1998	Uur	Activiteit	Plaats	Afspraakplaats	Begeleider	Gids/lesgever	Samenwerking LIKONA
I Planten aan de kust	5-7 juni	9u00	Studie en determinatie	Nieuwpoort		Hugo Vanderlinden	Bert Berten	Plantenwerkgroep
II Zomerbloeiërs	3-6 juli	8u00	Studie en determinatie	Argonne WE	6u00 oprit autostrade Diepenbeek	Hugo Vanderlinden	Hugo Vanderlinden	Plantenwerkgroep
III Planten in de winter	zo 15 feb zo 15 maa	9u - 12u30 9u - 12u30	Determinatie-excursie Determinatie-excursie	Hochterbampd (Lanaken) Maasuitwaerden	Kerk Neerheren De Wissen (Stokkem)	Amelie Wettez Amelie Wettez	Armand Janssen Armand Janssen	Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep
IV Grasland	zo 14 juni zo 21 juni	9u - 12u30 9u - 12u30	Determinatie-excursie Determinatie-excursie	Schulensbroek (Herk-de-Stad) De Maten (Genk)	Kerk van Schulen Parking Maten Slagmolenstraat Genk	Leo Thomassen Paul Hubert	Leo Thomassen Leo Thomassen	Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep
V Orchideeën	zo 31 mei	9u - 17 u	Determinatie-excursie	St. Pietersberg	Kerk van Eben	Hugo Vanderlinden	Hugo Vanderlinden	Plantenwerkgroep
VI Geologie	zo 26 april	8u - 17 u	Excursie		Afrit 32 Genselderen (parking Meiklokje)	Paul Denis	P. Denis / F. Keijers R. Dreesen	Werkgroep Geologie
VII Spinnen	zo 13 sep do 24 sep	9u - 12u30 19u30 - 22u30	Determinatie-excursie Binnenles determinatie	De Maten (Genk) Groene Huis Bokrijk	Parking Maten Slagmolenstraat Genk Groene Huis	Luc Crèvecoeur Luc Crèvecoeur	Marc Janssen	Insectenwerkgroep Insectenwerkgroep
VIII Vogels	zo 19 apr zo 3 mei	9u - 12u30 5u - 8u30	Studie watervogels Studie vroege vogels	Schulensbroek (Herk-de-Stad) De Maten (Genk)	Kerk van Schulen Parking Maten Slagmolenstraat Genk	Rik Libot Rik Libot	Rik Libot Rik Libot	Vogelwerkgroep Vogelwerkgroep
IX Mossen	vrij 16 okt zo 25 okt	19u30 - 22u30 9u - 12u30	Binnenles determinatie Determinatie-excursie	Groene Huis Bokrijk Bosbeek As	Groene Huis Nieuwe kerk As	Paul Hubert Paul Hubert	Jan Verstraeten Jan Verstraeten	Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep
X Paddestoelen	do 27 aug do 17 sep do 15 okt do 19 nov zo 4 okt zo 11 okt zo 20 sep	19u30 - 22u30 19u30 - 22u30 19u30 - 22u30 19u30 - 22u30 9u - 12u30 9u - 12u30 9u - 12u30	Binnenles determinatie Binnenles determinatie Binnenles determinatie Binnenles determinatie Inventarisatie- excursie Inventarisatie- excursie Inventarisatie- excursie	Groene Huis Bokrijk Groene Huis Bokrijk Groene Huis Bokrijk Groene Huis Bokrijk De Teut (Zonhoven) Lozeheide Lummen	Groene Huis Groene Huis Groene Huis Groene Huis Holsteenhoeve (Holsteenweg) Kerk van Kaulille Kerk van Lummen	Chris Marneffe Chris Marneffe Chris Marneffe Chris Marneffe Chris Marneffe Chris Marneffe Chris Marneffe	Luc Lenaerts Luc Lenaerts Luc Lenaerts André Vande sande André Vande sande Jean Vangrinsven Hugo Vanderlinden	Mycolim Mycolim Mycolim Mycolim Mycolim Mycolim Mycolim
XI Natuureservaten	zo 24 mei zo 28 juni zo 12 juli	9u - 12u30 9u - 12u30 9u - 12u30	Inventarisatie- excursie Inventarisatie- excursie Inventarisatie- excursie	Overbroek (St.-Truiden) Zwarte Beek (Lummen - Meldert) De Teut (Zonhoven)	Kerk van Gelinden Kerk van Meldert Holsteenhoeve (Holsteenweg)	Hugo Vanderlinden Hugo Vanderlinden Guido Pirotte	Roger Haubrechts Rik Vandergrasen Guido Pirotte	Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep
XII Voorjaarsbloeiërs	zo 10 mei zo 17 mei	9u - 12u30 9u - 12u30	Determinatie-excursie Determinatie-excursie	Elsloo (Nederland) Alden Biezen (Rijkhoven - Bilzen)	8u30 E314 Houthalen Carpoolparking Parking Alden Biezen	Els Bijmens Els Bijmens	Hugo Vanderlinden Hilde Stulens	Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep
XIII Plantendeterminatie	do 14 mei do 25 juni do 6 aug do 20 aug do 3 sep	19u30 - 22u30 19u30 - 22u30 19u30 - 22u30 19u30 - 22u30 19u30 - 22u30	Binnenles terminologie Binnenles zeggen Binnenles kruisbloemigen Binnenles composieten Binnenles varens	Groene Huis Bokrijk Groene Huis Bokrijk Groene Huis Bokrijk Groene Huis Bokrijk Groene Huis Bokrijk	Groene Huis Groene Huis Groene Huis Groene Huis Groene Huis	Leo Thomassen Leo Thomassen Hugo Vanderlinden Hugo Vanderlinden Hugo Vanderlinden	Lily Gora Hilde Stulens Bert Berten Lily Gora Bert Berten	Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep Plantenwerkgroep
XIV Insecten (Kevers)	do 26 maa zo 5 apr	19u30 - 22u30 9u - 12u30	Studie Excursie	Groene Huis Bokrijk Visvijvers Bokrijk	Groene Huis Parking station Bokrijk	René Martens René Martens	Luc Crèvecoeur Luc Crèvecoeur	Insectenwerkgroep Insectenwerkgroep

Deelnemen aan deze activiteiten is gratis, wel inschrijven (tot 1 week voor de aanvang van de activiteit)

Groene Huis Bokrijk. Tel 011/23.27.66 Fax 011/23.52.85